

BIJLAGE 1

Notitie ‘Stand van zaken Cultuur in Haarlem’, juni 2017

Inleiding

In de vergadering van de commissie Ontwikkeling van 30 maart jl. is door wethouder Botter toegezegd een ‘Stand van zaken Cultuur in Haarlem’ te maken. Er is sinds het door de raad vaststellen van de nieuwe cultuurnota in de zomer van 2013 veel gerealiseerd en besloten voor de Haarlemse cultuursector. In deze notitie staat tevens een overzicht van ontwikkelingen, als actualisatie van de Cultuurnota Haarlem 2013-2020. Het is nadrukkelijk geen nieuw cultuurbeleid. Daarnaast worden de gerealiseerde afspraken rond Cultuur uit het coalitieakkoord kort uiteen gezet.

Een groot aantal opgaven uit de cultuurnota is inmiddels gerealiseerd of in gang gezet. Per discipline staat een aantal dossiers beschreven en wordt verwezen naar eerdere besluitvorming. Ook worden enkele knelpunten en ambities benoemd op weg naar de nieuwe cultuurperiode 2021-2024 in Haarlem.

Door de bezuinigingen in het verleden en de huidige veranderingen in de culturele infrastructuur met daarmee gepaard gaande ambities ligt er een wensenpakket voor de komende jaren. Niet alleen van de grote, maar ook van de kleinere instellingen en initiatieven die de stad rijk is. Deze ambities voor Haarlem kunnen op termijn wellicht gerealiseerd worden, al dan niet met (aanvullende) gemeentelijke ondersteuning.

Uit de jaarlijkse cultuurmonitor Haarlem blijkt het grote belang van Cultuur voor de stad op diverse terreinen. Niet alleen voor de ontwikkeling en de identiteit, maar ook voor de aantrekkingskracht en levendigheid. Cultuur is tevens een belangrijk motief om in Haarlem te wonen en te werken, en de vele cultuurbezoekers besteden aanzienlijke bedragen in de lokale economie.

COALITIEAKKOORD HAARLEM 2014-2018

In het Coalitieakkoord Haarlem 2014-2018 ‘Samen doen!’ zijn op het gebied van Cultuur twee besluiten opgenomen:

1. een aanvullende bezuiniging op Cultuur: € 100.000 in 2016, € 200.000 in 2017 en € 300.000 vanaf 2018.

In de Informatienota ‘Invulling coalitieakkoord aanvullende bezuinigingen Cultuur’ (kenmerk 2014/369881) is uiteengezet hoe de 7 grote culturele instellingen de € 300.000 aanvullende bezuinigingen op Cultuur onderling hebben verdeeld.

2. Sluiting en verkoop van De Egelantier, met een bezuiniging op de beheerlasten van € 320.000. Cultureel centrum De Egelantier is per 1 juli 2016 gesloten. Het verkoopproces van het gebouwencomplex is gestart. Veel voormalige huurders hebben een nieuwe plek gevonden in het pand Klein Heiligland 84 of elders in de stad. De collectie Ruysenaers ligt nu op de zolder van het stadhuis opgeslagen.

De eveneens opgenomen bezuinigingen op subsidies voor evenementen (€ 100.000) en op Haarlem Marketing (€ 100.000) zijn gerealiseerd en hebben directe gevolgen voor enkele festivals betekend (een generieke korting van 10% op het subsidiebedrag is doorgevoerd).

Tot slot is in het coalitieakkoord de inspanning van huisvesting van een Popcentrum Haarlem (combinatie van oefenruimten en de Popschool van Stichting Hart) opgenomen.

CULTUURNOTA HAARLEM 2013-2020

De gemeente Haarlem heeft in de Cultuurnota Haarlem 2013-2020 (kenmerk STZ/EC/2013/133552) ingezet op behoud van een kwalitatief hoogwaardig cultureel aanbod, waar zo veel mogelijk inwoners van Haarlem en de regio aan deelnemen, en dat bijdraagt aan de aantrekkingskracht van de stad voor bezoekers en toeristen.

Meerjarenaafspraken 2017-2020

De gemeente Haarlem heeft met diverse culturele instellingen voor de periode 2017-2020 meerjarenaafspraken gemaakt (kenmerk 2016/519279). Dit betrof een langdurige wens binnen de cultuursector. Het gaat om budgetafspraken in relatie tot de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Dit is maatwerk per instelling, en betreft bijvoorbeeld de streefcijfers m.b.t. de bezoekersaantallen, de openingstijden of het aantal tentoonstellingen, voorstellingen en concerten.

Met deze meerjarenaafspraken verbinden de Haarlemse (culturele) instellingen zich ook nader met de stad. Niet alleen door hun programmering, maar juist ook door projecten met maatschappelijke partijen en bewoners.

BIBLIOTHEEK

De Bibliotheek Zuid-Kennemerland heeft op dit moment 5 bibliotheekvestigingen in Haarlem: Haarlem Centrum, Haarlem Noord, Haarlem Oost (Reinaldahuis), Schalkwijk en de vestiging op het station. Bij een aantal vestigingen spelen verschillende (huisvestings)vraagstukken. Hierover zijn enkele stadsgesprekken in voorbereiding. In deze bijeenkomsten wil de bibliotheek samen met al haar stakeholders de rol van de bibliotheek in de toekomst onderzoeken.

Het doel van het proces is een door alle betrokken partijen gedragen besluit over hoe de verschillende bibliotheekvestigingen in Haarlem een toekomstbestendige invulling kunnen krijgen. De gemeente denkt daarbij aan een laagdrempelige, goed bereikbare moderne bibliotheekvoorziening, die naast haar traditionele taken op het gebied van lezen, leren en informeren, ook een belangrijke functie vervult op het gebied van ontmoeting, debat, zelfstudie en bestrijding van eenzaamheid, aansluitend op de behoeften die leven in de verschillende stadsdelen.

Samen met de bibliotheek wordt gewerkt aan het realiseren van gemeentelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van educatie, taal-en rekenachterstand en achterstand in digitale vaardigheden en deelname aan de moderne samenleving. De bibliotheek draagt zo bij aan de ontplooiing van het individu, jong en oud en aan de doelstellingen van de inclusieve samenleving.

Voor het zomerreces ontvangt de commissie Ontwikkeling een informatienota die het proces naar een nieuwe bibliotheekvisie voor Haarlem zal verduidelijken.

MUSEA

Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem

Het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem beheert en verrijkt de gemeentelijke kunstcollectie en toont deze in een vaste opstelling en tijdens tentoonstellingen op de twee prachtige monumentale locaties. Het museum heeft een 'huwelijksproject' in voorbereiding om de beide locaties meer met elkaar te verbinden en de publiekstoegankelijkheid ervan te verbeteren. Op 1 juni j.l. is een raadsmarkt gehouden met inhoudelijke toelichting hierover en over de voorgenomen verbouwing van beide museumlocaties. Het voorlopig ontwerp is daarbij gepresenteerd. Het museum zal ook een financieringsvraag aan de gemeente Haarlem voorleggen, naast de eigen inspanning om externe fondsen hiervoor te werven. Het doel wordt om beide museum panden in 2020 feestelijk te heropenen, met een direct herkenbare uitstraling en zichtbaarheid voor bezoekers, alsmede optimaal toegankelijke gebouwen. Op 18 januari 2018 zal het museum zijn nieuwe naam (één museum op twee locaties), nieuwe huisstijl en vernieuwde programmering lanceren. Deze vernieuwingsslag financiert het museum zelf.

Voor het realiseren van een Frans Hals Kenniscentrum heeft het museum onlangs een haalbaarheidsonderzoek laten doen. Het doel van dit kenniscentrum is het samenbrengen en aanzwengelen van internationaal onderzoek naar en rondom Frans Hals en zijn werken. Het museum is al actief op dit gebied (denk bijvoorbeeld aan het technisch onderzoek naar aanleiding van de restauratie van de Regentenstukken en het onderzoek naar de criteria die tot nu toe zijn gebruikt bij Hals-toeschrijvingen). De wens is om vanaf 2020 via het Frans Hals Kenniscentrum, dergelijke initiatieven een structurele basis te geven.

Teylers Museum

Teylers Museum heeft op 17 mei jl. het Lorentz Lab koninklijk geopend. De restauratie van dit Lab is door het museum gefinancierd uit bijdragen van rijk, provincie, fondsen, sponsors en particulieren. Daarnaast is de restauratie en openstelling van het Fundatiehuis van Pieter Teyler van der Hulst als speerpunt van beleid ingezet. De openingsdatum hangt samen met de mogelijkheden tot fondsenwerving. Het monumentale complex maakt veel meer kans na deze restauraties om alsnog te worden voorgedragen als UNESCO-werelderfgoed, Teylers staat nog op de voorlopige lijst hiervoor. De commissie Ontwikkeling wordt binnenkort uitgenodigd voor een werkbezoek aan Teylers Museum en het Lorentz Lab.

Museum Het Dolhuys / Museum van de Geest

De discussie met stichting Het Dolhuys over de mogelijke eigendomsoverdracht van het rijksmonumentale gebouwencomplex aan de Schotersingel is inmiddels afgerond. De stichting blijft haar museale activiteiten graag voortzetten in Haarlem als huurder van het pand. Bij brief van 30 maart jl. (kenmerk 2017/159184) is de commissie Ontwikkeling hierover nader geïnformeerd. De gemeente zet nu samen met Het Dolhuys vaart achter het uitvoeren van het achterstallig onderhoud en renovatie van het pand. De feestelijke heropening van het museumcomplex is eveneens gepland in 2019, als het monument 700 jaar bestaat.

Museum Haarlem

Voor Museum Haarlem is in de Programmabegroting Haarlem 2017-2021 voor de laatste keer een exploitatiesubsidie van € 40.000 voor 2017 vrijgemaakt. Het museum heeft recentelijk een plan voor een nieuwe vaste opstelling gemaakt, waarvoor zij zelf externe financiering zoekt. Dit plan is tevens besproken met de verschillende erfgoedinstellingen in de stad, die er positief over waren en hun medewerking willen verlenen door bijv. objecten in bruikleen te geven (afhankelijk van de klimatologische omstandigheden). Maar tot op heden heeft het museumbestuur nog geen oplossing gevonden voor het structurele exploitatiekort.

Begin mei heeft wethouder Botter hierover nader met Museum Haarlem gesproken en zij hebben aangegeven in oktober 2017 de schriftelijke toezeggingen van diverse fondsen voor bijdragen aan de vaste opstelling (totale kosten € 550.000) te willen overleggen aan de gemeente. Als het museum hierin slaagt dan stelt het college aan de raad voor opnieuw € 40.000 exploitatiesubsidie voor 2018 en 2019 aan Museum Haarlem te verlenen, bovenop de jaarlijkse huursubsidie van bijna € 80.000.

PODIUMKUNSTEN

De Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem en De Toneelschuur presenteerden eind mei de programma's voor het nieuwe seizoen 2017/2018. Uit de brochures blijkt dat veel artiesten, professioneel en amateurs, met veel plezier de diverse zalen blijven bespelen. Uit de jaarlijkse Cultuurmonitor Haarlem blijkt ook hoezeer dit diverse en kwalitatief hoogstaande aanbod gewaardeerd en in steeds toenemende mate wordt bezocht. De Toneelschuur had een recordaantal bezoekers in 2016. Naast een stijging van het theaterbezoek van 7% is de grote stijging in het bezoek een gevolg van de verruiming van het aantal filmvoorstellingen overdag en in het weekend.

Op dit moment wordt nagedacht over de jubilea die zowel de Stadsschouwburg (100 jaar) als De Toneelschuur (50 jaar) in het seizoen 2018/2019 te vieren hebben.

Aan poppodium Patronaat wordt aandacht besteed in de notitie over Haarlem Popstad (zie bijlage).

Toneelschuur Producties

M.i.v. 2016 is de gemeentelijke subsidie verhoogd van € 60.000 naar € 150.000 (kenmerk 2015/197854), met als doel dit bedrag te kunnen inzetten als matchingsbijdrage bij de subsidieaanvraag bij het Rijk. Het Fonds Podiumkunsten heeft Toneelschuur Producties vervolgens ook in de periode 2017-2020 ondersteund (tussentijdse beoordeling na 2 jaar). De Toneelschuur en Toneelschuur Producties werken weliswaar vanuit Haarlem in de Metropoolregio Amsterdam, maar hebben een duidelijke landelijke betekenis en publieksbereik.

De gemeente heeft het belang van Toneelschuur Producties altijd onderkend, in eerste instantie door het bouwen en ondersteunen van De Toneelschuur als speelplek. Maar sinds het wegvallen van de structurele rijksbijdrage m.i.v. 2013 ook financieel. Het productiehuis is van groot belang voor de functie/bespeeling van de Toneelschuur en de kwaliteit van de producties is meerdere malen nationaal erkend en onderscheiden.

Congreswerving

Vermeldenswaard is de wijze waarop de 8 grote culturele instellingen hebben samengewerkt in het behalen van het zogenaamde 'green key label', gericht op duurzaamheid en o.a. gezamenlijke inkoop. De diverse locaties zijn daarbij ook interessante congreslocaties in de stad. Vooral de Philharmonie is hierin zeer succesvol, waarbij samenwerking met partners als Haarlem Marketing en de Centrum Management Groep loont. Zo is de Philharmonie op 29 en 30 mei jl. gastheer geweest voor het jaarlijkse podiumkunstencongres. En in oktober 2017 vinden zowel het nationale museumcongres als de 3de editie van het Geschiedenisfestival hier plaats. Dit zijn slechts enkele voorbeelden, naast vele andere interessante bijeenkomsten. Het is het succes van de mogelijkheden die de verbouwde grote zaal in de Philharmonie nu biedt. De gemeente staat garant voor de lening die de stichting hiervoor is aangegaan (kenmerk 2012/467231).

Overdracht eigenarenonderhoud cultuurpodia

Sinds de zomer van 2013 is het eigenarenonderhoud van de Stadsschouwburg, de Philharmonie, de Toneelschuur en Patronaat overgedragen aan de cultuurpodia zelf (kenmerk 2013/371423). De eerste monitor is in opdracht van de gemeente uitgevoerd in 2016, met een positieve uitkomst. Deze maand wordt deze evaluatie nog nader besproken met de cultuurpodia, die al hebben aangegeven zelf ook zeer tevreden te zijn over de wijze waarop het meerjarenonderhoud van deze gebouwen nu kan worden aangepakt.

Met de Bibliotheek en het Frans Hals Museum zijn eerste verkennende gesprekken gevoerd over de vraag of ook voor deze gebouwen het eigenarenonderhoud kan worden overgedragen, een wens van beide stichtingen.

CULTUUREDUCATIE

In 2015 is het Convenant Cultuur in Primair Onderwijs (kenmerk: 2014/ 326443) ondertekend door de gemeente Haarlem, een aantal grote culturele aanbieders en schoolbesturen. De ondertekenaars hebben zich met dit document gecommitteerd aan het verbeteren van de kwaliteit van cultuuronderwijs in het PO.

Bovendien is cultuuronderwijs als onderwerp op de Lokale Educatieve Agenda III (kenmerk 2015/166463) geplaatst. De doelstellingen en naleving van de afspraken van het convenant worden bewaakt door een werkgroep, waarin gemeente, aanbieders en schoolbesturen vertegenwoordigd zijn. In deze werkgroep wordt nader besproken hoe nog meer kinderen in Haarlem en de regio kennis kunnen maken met kunst en cultuur, naast de mogelijkheden die scholen hebben via het Cultuurmenu. Te denken valt bijvoorbeeld aan de financiering van busvervoer naar de musea, waar ook landelijk goede voorbeelden van zijn.

Eind 2016 is de eerste periode van de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit afgesloten. In de tweede periode 2017-2020 is Stichting Hart opnieuw penvoerder voor deze regeling voor de gemeenten Haarlem, Zandvoort en Bloemendaal. De programmalijnen worden verder uitgediept en er nemen meer scholen aan deel.

Stichting Hart

Vooruitlopend op de sluiting van de Egelantier is Stichting Hart gehuisvest op de locaties Kleine Houtweg 18 en 24a (kenmerk 2013/25032). Na een omvangrijke reorganisatie in 2015 waarbij de muziekdocenten zijn verzelfstandigd gaat het nu aanzienlijk beter met Hart. Er is nog wel een risico i.v.m. de gemeentelijke borgtocht voor de door Hart aangegane lening (kenmerk 2014/336999), maar de getroffen maatregelen sorteren effect.

Deze maand nog ontvangt de commissie Ontwikkeling de collegenota m.b.t. de vaststelling van de subsidies 2016 aan Stichting Hart. Dit vanwege het verhoogd toezicht waar Hart onder staat. In de raadsvergadering van 11 mei jl. is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor het realiseren van de corridor tussen beide panden (kenmerk 2016/521839).

BEELDDE KUNST

In Haarlem zijn veel kunstenaars en verschillende kunstorganisaties en -initiatieven actief. Naast het ondersteunen en verbinden van de verschillende initiatieven zijn nieuwe projecten geïnitieerd. Zo is de samenwerking tussen de kunstinstellingen versterkt door o.a. ondersteuning van de kunstmanifestatie 'Haarlemse Lente' en van het gezamenlijke educatieprogramma 'Meet Art Now' voor scholieren, met speciale workshops, kunstdagen en langlopende kunsttrajecten voor scholen.

Een sterk atelierbeleid is van belang voor de verrijking, ontwikkeling en vernieuwing van de beeldende kunst in Haarlem. In samenwerking met stichting 37PK is en wordt door de gemeente ingezet op voldoende geschikte en betaalbare permanente atelierruimtes in goed beheer voor de professionele, actieve kunstenaars, met mogelijkheden tot doorstroming. Het kunstenaarscollectief HorizonVerticaal, nu gehuisvest in een gemeentelijk pand aan de Houtmarkt, is uitgegroeid tot een actieve broedplaats die zich (inter)nationaal op de kaart heeft gezet. Het ondersteunen van een dergelijk initiatief maakt Haarlem zichtbaar als kunststad.

Het projectonderzoek naar de relatie tussen 3D printing en de beeldende kunst heeft geleid tot een masterclass voor kunstenaars en een eindpresentatie in samenwerking met 3Dlab en stichting 37PK.

Kunst in de openbare ruimte

Naast het jaarlijks regulier beheer zijn er tal van restauraties uitgevoerd w.o. het beton reliëf van Wiesman (met expositie in het ABC architectuurcentrum) en eerder het Hildebrandmonument. Er is een onderzoek naar de restauratie van het Drostemannetje uitgevoerd en in samenwerking met een nieuw initiatief van een aantal inwoners kwam de tentoonstelling 'Stadsiconen' tot stand als startcampagne om dit beeld te herplaatsen.

Het ontbreekt nu aan middelen om nieuwe kunstopdrachten te verlenen. Wel kwam een aantal recente aanwinsten in de collectie tot stand middels een schenking, met name de kunstwerken 'de Geliefden' van Hélène van Dongen en de serie 'Piramiden' van Adine Engelman. Momenteel wordt gewerkt aan een beeldenroute in het Reinaldapark.

Nieuwe kunst draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de stad en zorgt voor een actualisering van de stadscollectie. Daarbij beperkt kunst in de openbare ruimte zich niet tot traditionele beelden in het stadsgezicht, maar kan het ook een wijkproject met bewoners zijn. Het invoeren van een percentageregeling biedt de mogelijkheid om kunst in te zetten voor de aantrekkelijkheid van nieuwe stadsontwikkelingen en bewoners te inspireren en te verbinden. Afhankelijk van het beschikbaar stellen van financiële middelen in de toekomst zal dit worden uitgewerkt in een actuele visie.

Haarlem nam deel aan het Nederland-Vlaanderen jaar (2015). Tal van samenwerkingen met name in de beeldende kunst, ontstonden tijdens het Haarlem-Vlaanderen-jaar, o.a. met de stad Gent. Ook is gestart met een verkenning voor een artist in residence programma. Het tijdelijke gastatelier van stichting 37PK is hierbij een eerste stap in de goede richting.

ERFGOED

In juli 2016 is de rapportage 'Het verhaal van Haarlem' van DSP-groep verschenen, naar aanleiding van de vraag hoe het (historische) verhaal van de stad het beste verteld kan worden, met bestaande collecties en locaties. DSP-groep presenteert drie scenario's voor de toekomst, die aanleiding kunnen geven tot nader onderzoek. Een belangrijke conclusie van deze quickscan is dat het Verhaal binnen de bestaande middelen niet op één locatie en niet in zijn geheel verteld kan worden. Het vertellen van het complete Verhaal zal altijd extra investeringen (van de gemeente) vragen.

In 2017 is een budget van € 25.000 vrijgemaakt voor de ontwikkeling van een animatie over de geschiedenis van Haarlem. De animatie 'het Verhaal van Haarlem' laat bezoekers (internationaal en nationaal) in een visueel spektakel kennismaken met het rijke Haarlemse verleden. Iconische gebouwen verrijzen in 3D en bekende personen, objecten en gebeurtenissen passeren de revue. Vanaf het najaar 2017 is de animatie te bezoeken in een presentatieruimte in het Stadhuis, direct naast de VVV.

Noord-Hollands Archief

Het Noord-Hollands Archief (NHA) zorgt ervoor dat de aangesloten overheidsorganisaties digitaal archiefmateriaal kunnen overbrengen. Het NHA beschikt daartoe over een e-Depot waarin digitaal archiefmateriaal veilig kan worden opgeslagen én wordt beheerd, zodat het materiaal altijd in de toekomst raadpleegbaar is. Er zijn verschillende testen met overbrengen van digitale informatie naar het NHA gedaan. Op dit moment bereidt het NHA zich voor op de eerste echte digitale overbrengingen. Dit is nodig, juist omdat digitale informatie snel aan veroudering onderhevig is.

In 2015 heeft het NHA de archieven en collecties van Museum Enschedé (Koninklijke Joh. Enschedé) verworven. Momenteel worden de presentatiemogelijkheden van deze bijzondere Haarlemse collecties onderzocht.

In februari 2017 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Noord-Hollands Archief formeel in werking getreden. Een vernieuwing van de gemeenschappelijke regeling was noodzakelijk geworden door het invoeren van de nieuwe wet op de gemeenschappelijke regelingen.

CULTUURSTIMULERINGSFONDS HAARLEM en AMATEURKUNST

Cultuurstimuleringsfonds Haarlem

Het jaarlijkse budget van het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem wordt per aanvraagronde overvraagd. Ook is behoefte aan meer ondersteuning voor kunstmakers in de verschillende disciplines om te kunnen experimenteren en nieuwe projecten op te zetten. Dit vraagt om financiële uitbreiding en andere accenten binnen het fonds.

Versterken van culturele initiatieven in de wijken

Door organisaties te verbinden, de zichtbaarheid van het Cultuurstimuleringsfonds te verhogen via social media (Facebookpagina HaarlemCultuur) en directe aanspreekpunten te creëren, alsook door het wegnemen van administratieve barrières, kunnen culturele initiatieven in de wijken worden versterkt. Diverse projecten zijn de afgelopen jaren ontstaan en ondersteund zoals het talentontwikkelingsproject in Schalkwijk voor de kerstproductie 'Loes en Marlie' van de Stadsschouwburg (2015) en projecten specifiek gericht op jongeren via Stichting STAD.

In Schalkwijk is recentelijk de Stichting Culturele Activiteiten in Schalkwijk opgericht die o.m. concertseries organiseert. In samenwerking met stichting Stad zijn diverse culturele initiatieven van jongeren in Schalkwijk gerealiseerd. En het kunstinitiatief Begane Grond met presentatie van kunst in het winkelcentrum Schalkwijk, georganiseerd door Parksessies.

Herziening amateurkunstverordening

In de gemeentelijke cultuurbegroting 2017 is bijna € 100.000 opgenomen, een budget dat bedoeld is om aan 57 Haarlemse amateurkunstverenigingen instandhoudingssubsidie te verlenen. Deze verenigingen, variërend van koren en orkesten tot toneelverenigingen, worden door de gemeente ondersteund in de kosten voor (veelal professionele) artistieke leiding en de zaalhuur voor de repetities, secretariaatskosten, onderhoud en verzekering van instrumenten. Het verenigingsleven levert een belangrijke bijdrage aan sociale en culturele doelstellingen van het gemeentelijk beleid en daarom wil de gemeente deze sector meer ruimte bieden om bijvoorbeeld op de Haarlemse cultuurpodia te kunnen spelen. Deze bespelingen worden steeds duurder voor de verenigingen en de subsidiemogelijkheden hiervoor via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem zijn niet toereikend.

De raad ontvangt nog voor de zomer 2017 een collegevoorstel, waarbij ook de korenfederatie en de Haarlemse cultuurpodia betrokken zijn, m.n. de Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem als grootste verhuurder aan de amateurverenigingen.

Begin 2016 opende het Haarlemmerhouttheater haar deuren. Dit particuliere initiatief is inmiddels de speelplek van veel Haarlemse amateurtoneelinitiatieven. De intieme omvang van de zaal (95 zitplaatsen) maakt het mogelijk om een voorstellingen meerdere malen te spelen.

Verbinding met het Sociaal Domein

De culturele sector verrijkt onze stad door haar intrinsieke, inspirerende kwaliteit en draagt tevens bij aan de sociale cohesie. Juist de verbinding tussen Cultuur en het Sociaal Domein is van belang om de kracht van cultuur meer in te kunnen zetten voor sociale doelstellingen. Daarop voortbouwend zal Haarlem zich kandidaat stellen voor het Age Friendly Cities programma waarmee de gemeente de verbinding tussen cultuur en het Sociaal Domein wil verduurzamen in een platform (2018-2019).

FESTIVALS en EVENEMENTEN

De afgelopen jaren is er sprake van een sterk en gevarieerd aanbod van evenementen en festivals in Haarlem. In het evenementenbeleid is ingezet op het profiel 'Bloemen, Cultuur en Sport'. Veel organisaties maken gebruik van de kracht van de stad, het water, de pleinen, de hofjes en de parken. Zoals evenementen op het Spaarne (Spaarne Concert en de Vaardagen), evenementen in de monumentale parken (Bevrijdingspop, Parksessies en het Houtfestival in de Haarlemmerhout en ProefPark in het Kenaupark), evenementen in kerken (Take me to Church), bij culturele instellingen en op bijzondere erfgoedlocaties (Kunstlijn Haarlem, Stripedagen Haarlem, Internationale Koorbiënnale Haarlem, Internationaal Orgelfestival Haarlem, Haarlem Jazz & More en Haarlem Culinaire). De Open Monumentendagen, het Korenlint en het Haarlem Cultuur Festival betekenen gezamenlijk de jaarlijkse opening van het culturele seizoen. En traditionele evenementen als het Bloemencorso en Koningsdag zijn breder ingevuld en inhoudelijk vernieuwd. Op deze wijze is de kwaliteit en aantrekkingskracht van de festivals en evenementen behouden en dragen ze bij aan de promotie van Haarlem.

Evenementen leveren ook een bijdrage aan de trots van de inwoners van Haarlem. Samen vieren, samen genieten, maar bovenal samen organiseren. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat evenementen tot de jaarlijkse hoogtepunten in Haarlem kunnen worden gerekend. De grote publieksevenementen trekken jaarlijks zo'n 500.000 bezoekers. De stad Haarlem profiteert hiervan. De economische spin-off van evenementen is vaak direct terug te zien bij ondernemers/winkeliers, horeca en restaurants.

OVERIGE

De Wereld Kindertheater ontving in mei 2017 een bedrag van € 50.000 van de jubilerende J.C. Ruigrok Stichting voor het realiseren van een eigen theater in de locatie Klein Heiligland 84. Eerder heeft de gemeente de verhuizing naar deze locatie ondersteund en de opslag van hun materialen verlengd. De Wereld Kindertheater heeft tevens een combinatiefunctionaris aangesteld dankzij gemeentelijk subsidie.

Sinds de pensionering van stadsbeiaardier Bernard Winsemius is deze positie verzelfstandigd. Rien Donkersloot bespeelt de carillons op de maandag- en vrijdagmiddag.

In december 2016 is Willemien Spook verkozen tot nieuwe stadsdichter van Haarlem voor de periode 2017-2020, als opvolger van Nuel Gieles.

Vanaf 2017 is een vierjarige samenwerking gestart met het Nederlands-Vlaams huis deBuren waarbij Haarlem als gaststad een (inter)nationale auteur en striptekenaar in residency ontvangt. Hiermee is Haarlem in een internationaal literair netwerk actief en zichtbaar met originele stadsportretten in de vorm van een verhaal/gedicht (www.citybooks.eu). Najaar 2017 is de eerste editie.

Europese subsidiemogelijkheden

De gemeente verkent in welke Europese culturele netwerken Haarlem kansrijk zou kunnen zijn voor subsidies. Extra aandacht wordt nu besteed aan de mogelijkheden subsidie te werven voor een culturele erfgoedroute in het project Spaarnesprong.

CULTUUR VANAF 2018

In de kadernota 2017 is een impuls vanuit de algemene reserve voor aanvullende programmering en promotie van het Haarlemse cultuuraanbod opgenomen onder de noemer ‘Haarlem Cultuur 2018’, met een aanzienlijk startbudget van € 300.000 (te vermeerderen door externe partijen). Haarlem is steeds populairder onder toeristen en dagbezoekers. De opbrengst van de toeristenbelasting is hierdoor de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen.

Het doel van de impuls is het in stand houden en meer uitnuttend van de goede naam van Haarlem als prominente nationale cultuurstad. Aanleiding zijn de grote blockbusters over ‘Leonardo da Vinci’ (Teylers Museum) en ‘Frans Hals en de Modernen’ (Frans Hals Museum) in najaar 2018. Daarnaast vieren zowel de Stadsschouwburg als de Toneelschuur dan hun 100- respectievelijk 50-jarig bestaan. Voor 2019 wordt nationaal op het thema Gouden Eeuw ingezet, waar ook Haarlem goed op in kan spelen. Doel is zoveel mogelijk toeristen en dagbezoekers te verleiden om langer in Haarlem te verblijven. Alle reden om in samenwerking met de culturele instellingen en Haarlem Marketing binnen de Metropoolregio Amsterdam nog meer in te zetten op het etaleren van Haarlem als gastvrije cultuurstad voor zowel bezoekers als inwoners.

Aan de raad wordt daarnaast voorgesteld het taalplein van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland structureel te ondersteunen (€ 111.000 vanaf 2018) en de subsidiebijdrage aan Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem voor de organisatie van de succesvolle serie stadsorgelconcerten te verhogen met € 30.000 vanaf 2018. Met de pensionering van stadsorganist Jos van der Kooy zal dit aanvullend budget ingezet worden voor het kunnen continueren van het huidige aantal concerten, waarbij gewerkt zal worden met meerdere gastorganisten.

Maar met deze aanvullende gelden is de cultuursector slechts ten dele geholpen.

KNELPUNTEN

Een vertegenwoordiging van de Haarlemse cultuursector (Patronaat, Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, Hart, Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem en De Toneelschuur) heeft onlangs ook zelf voor de gemeenteraad een analyse opgesteld over de culturele staat van Haarlem met daarbij een aantal aanbevelingen, in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen.¹ Hierin wijzen zij o.a. nadrukkelijk op de gevolgen van de (niet alleen) gemeentelijke bezuinigingen van het afgelopen decennium, waardoor vele instellingen zijn geraakt.

In de analyse worden drie concrete aanbevelingen gedaan:

- Om Haarlem als cultuurstad hoog te houden is het in eerste instantie benodigd te investeren in de inhoud: de kwaliteit van de programmering, publieksactiviteiten en het educatief aanbod.
- Daarnaast is het wenselijk het budget van het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem te verhogen naar € 350.000, de omvang die het fonds ooit gehad heeft (inclusief matching van het Fonds voor Cultuurparticipatie).
- Tenslotte het aanstellen van een cultuurmakelaar, met als opdracht nog sterkere verbindingen te realiseren tussen de verschillende organisaties en initiatieven (van zowel amateurs als professionals), om samenhang aan te brengen in het stedelijke kunstaanbod, en op te treden als schakel tussen cultuursector, gemeente, onderwijsveld en bedrijfsleven.

Nog in de zomer van 2016 hebben de grote culturele instellingen gezamenlijk bezwaar gemaakt tegen het jarenlang niet indexerend van subsidies of het op het laatste moment doorvoeren van een bezuiniging daarop, zoals in de kadernota 2016.

¹ Cultuurcoalitie Haarlem, Samen werken aan de stad van morgen. Aanbevelingen t.b.v. cultuurparagraaf verkiezingsprogramma 2018-2022, advies opgesteld namens de gehele (professionele) Haarlemse cultuursector, mei 2017.

Uit gesprekken met de grote en kleinere instellingen, waar bij de laatste categorie overigens helemaal geen indexering wordt toegepast, blijkt dat dit een hoge druk op de organisaties legt. Deze organisaties zijn afhankelijk van vrijwilligers waardoor zij kwetsbaar zijn. Een relatief kleine verhoging kan al meer ademruimte geven. Dit geldt bijvoorbeeld voor het ABC architectuurcentrum (minder sponsorinkomsten), Nieuwe Vide (toenemende huurlasten), De Pletterij (programmakosten) en 37PK (eveneens toenemende lasten). Alle hebben structureel ongeveer € 10.000 - € 20.000 extra subsidie nodig.

In algemene zin is er nog de kanttekening dat het diverse culturele instellingen aan voldoende weerstandsvermogen ontbreekt om onverwachte tegenslagen op te kunnen vangen en ook in financieel minder gunstige tijden de activiteiten voort te kunnen zetten.

TOT SLOT

Eind augustus verschijnt de Cultuurmonitor Haarlem 2016. In deze jaarlijkse rapportage staat weer alle informatie rond bezoekersaantallen en programma's van de Haarlemse culturele instellingen. Uit het Omnibusonderzoek is gebleken dat ook in 2016 het cultuuraanbod door de inwoners van Haarlem hogelijk is gewaardeerd met opnieuw het rapportcijfer 8.

In 2019 start het proces om te komen tot een nieuwe Cultuurnota voor Haarlem. Eind 2017 komt de Raad voor Cultuur met zijn advies over de stedelijke regio's in het cultuurbeleid, een aangekondigde stelselwijziging vanaf 2021. Haarlem participeert reeds samen met de provincie Noord-Holland en vele andere gemeenten in de Cultuurimpuls voor de Metropoolregio Amsterdam, één van de acties in de MRA-agenda 2025.